

El sector secundari

UNITAT 8

MATERIAL EXTRET DE BUXAMED, RECURSOS I MATERIALS
DIDÀCTICS DE CIÈNCIES SOCIALS PER A ESTUDIANTS DE
SECUNDARIA DE JULIÀ BUXADERA I VILÀ

Unitat 8

El sector secundari

- ▶ El sector secundari
- Resums del tema
- ▶ 0. Introducció
- ▶ 1. Les matèries primeres
- ▶ 2. Les fonts d'energia tradicionals
- ▶ 3. Les fonts d'energia alternatives
- ▶ 4. La indústria
- ▶ 5. Classificació de les indústries. L'empresa industrial
- ▶ 6. El procés i el treball industrial
- ▶ 7. Localització de la indústria al món

ACTIVITATS DEL SECTOR SECUNDARI	INDÚSTRIA	
	CONSTRUCCIÓ	
	FONTS D'ENERGIA	
TIPUS DE PRODUCTES INDUSTRIALS	ELABORATS (destinats al consum directe) (aliments, cosmètics, mobles...)	
	SEMIELABORATS (són matèria primera per a una altra indústria) (teles, planxes de ferro, taulons de fusta...)	
TIPUS D'INDÚSTRIA	INDÚSTRIES PESANTS (fan productes semielaborats)	Indústries de base (transformen matèries primeres en productes semielaborats) (siderúrgia, metal·lúrgica pesant, química pesant...)

		Indústries de béns d'equipament (transformen productes semielaborats en eines i maquinària per a altres indústries) (siderúrgia, metal·lúrgia de transformació, construcció...)
	INDÚSTRIES LLEUGERES (fan productes de consum directe)	Indústries de consum (tèxtil, aliments, química lleugera, farmacèutica...)
	INDÚSTRIES D'ALTA TECNOLOGIA	Indústries tecnològiques (microelectrònica, telecomunicacions, informàtica...)

INTRODUCCIÓ

L'energia i la indústria

- El **sector secundari** agrupa les activitats basades en l'extracció i transformació de matèries primeres en altres productes.
- El desenvolupament de la indústria va crear molts llocs de treball, però actualment l'automatització creixent dels processos ha provocat la disminució de l'ocupació industrial.
- Algunes empreses industrials han multiplicat els seus establiments o fàbriques i els han dispersat per diferents països. Aquestes **empreses multinacionals o globalitzades** atenen un mercat d'àmbit mundial.

1. LES MATÈRIES PRIMERES

Les matèries primeres naturals

- Les **matèries primeres naturals** són necessàries per elaborar un producte industrial.
- Es troben a la natura i, després de ser degudament **transformades** a les indústries, es converteixen en productes utilitzables.

Tipus de matèries primeres naturals

- Les **matèries primeres naturals** es classifiquen segons l'origen que tenen:

- **Origen animal:** procedeixen de la ramaderia (llana, pells) o de la pesca (olis).
- **Origen vegetal:** procedeixen de l'agricultura (cotó, blat) o de l'explotació forestal (fusta).
- **Origen mineral:** procedeixen del subsòl (ferro, plom, coure). Es classifiquen en tres grups:
  - **Metà·liques:** hematites (ferro), bauxita (alumini), or, plata...
  - **No metà·liques:** sal, sofre, marbre...
  - **Energètiques:** carbó, petroli, urani...

La mineria

- La **mineria** és l'activitat dedicada a extreure els recursos del subsòl, ja sigui de mines o bé de jaciments.
- Les **explotacions mineres o mines** poden ser de dos tipus: a **cel obert** o **subterrànies**.

Producció i consum de minerals

- Els països industrials consumeixen molts recursos minerals i per això la seva producció és sovint insuficient. En d'altres ocasions els manquen minerals que tenen molt interès per a la indústria.
- Aquests països compren els minerals que necessiten a grans empreses nacionals o internacionals que exploten o comercialitzen els minerals que s'extreuen en altres països.
- Els països desenvolupats consumeixen molts minerals i n'han de comprar una part als països pobres.

Principals països productors de recursos minerals no energètics

2. LES FONTS D'ENERGIA TRADICIONALS

Les fonts d'energia

● Les **fonts d'energia** són recursos naturals a partir dels quals és possible obtenir formes d'energia necessàries per al funcionament d'indústries, transports i per a l'ús domèstic.

● Les fonts d'energia poden classificar-se en dos grups:

● Segons la possibilitat que s'exhaureixin, les fonts d'energia poden ser:

– **Renovables**: són gairebé inesgotables, com el Sol, el vent, l'aigua...

– **No renovables**: són limitades i poden arribar a exhaurir-se, com el carbó, el petroli, el gas natural o l'urani.

● Segons la importància econòmica, les fonts d'energia poden ser:

– **Tradicional**: són les més utilitzades; destaquen el carbó, el petroli, el gas natural, l'energia hidràulica o l'energia nuclear.

– **Alternatives**: s'utilitzen poc, perquè encara es troben en fase d'investigació i desenvolupament. Les més importants són l'energia solar, l'eòlica, la geotèrmica i la mareomotriu.

Les fonts d'energia tradicionals: usos i localització

● Els recursos energètics tenen **usos molt diversos**, serveixen sobretot per al funcionament d'indústries, transports i per a l'ús domèstic, però es **distribueixen de manera desigual** al món.

● **El carbó** és un combustible fòssil molt abundant a la natura. Avui en dia, s'empra principalment com a combustible per produir energia tèrmica. Destaquen per la seva producció la Xina, els Estats Units i els països de la Unió Europea.

● **El petroli**. És la font d'energia principal perquè és la més utilitzada, ja que posseeix un gran poder calorífic, i és fàcil d'extreure i de transportar. Es concentra en uns quants països, com a l'Orient Mitjà, als Estats Units i a Rússia.

● **Gas natural**. Es fa servir com a combustible o com a matèria primera a la indústria química. El seu consum és cada cop més gran. Es troba sobretot a l'Orient Mitjà (països del Golf Pèrsic), als Estats Units, a Rússia i al Canadà.

- **Energia hidràulica.** És l'energia de l'aigua acumulada als embassaments, que s'utilitza per obtenir electricitat. La **hidroelectricitat** s'obté principalment als països desenvolupats; destaquen el Canadà, la Xina, els Estats Units, Noruega i el Japó.

- **Energia nuclear.** Els **combustibles nuclears** són una font d'energia. A les centrals nuclears, un reactor genera la calor necessària per obtenir electricitat. Els principals països productors d'energia nuclear són el Canadà i els Estats Units.

Distribució desigual dels recursos energètics

Fonts d'energia tradicionals

3. LES FONTS D'ENERGIA ALTERNATIVES

Les fonts d'energia alternatives

- La demanda d'energia creix, però l'esgotament de les energies tradicionals no renovables com el carbó o el petroli i la contaminació que generen fan desitjable la seva substitució per altres fonts d'energia.
- Actualment hi ha un gran interès per desenvolupar **fonts d'energia alternatives** que són, en general, renovables i poc contaminants.

Tipus

- Les **fonts d'energia alternatives** més destacades són cinc:
  - L'**energia solar** aprofita l'energia del Sol. És abundant, inesgotable i neta (no contaminant), però irregular (existeixen variacions al llarg del dia i de l'any) i, a més, la intensitat de la radiació solar no és igual a totes les zones de la Terra.
    - Les aplicacions de l'energia solar són tant industrials com domèstiques. Es fa servir sobretot per obtenir aigua calenta i electricitat.
    - Les **plaques fotovoltaïques solars** permeten convertir l'energia solar en elèctrica.
  - L'**energia geotèrmica** produeix electricitat a partir de la calor de l'interior de la Terra.
  - L'**energia eòlica** s'obté a partir de l'aprofitament de la força del vent per a l'obtenció d'energia elèctrica.
    - Aquest tipus d'energia és inesgotable (renovable) i neta (no contamina l'atmosfera), malgrat que està molt localitzada i no és regular, ja que la força del vent no és constant.
  - L'**energia mareomotriu** aprofita el moviment de l'aigua del mar causat per les mareas, les ones i els corrents marins.
  - La **bioenergia** o energia de la biomassa s'obté a partir de cremar o bé de fermentar la matèria orgànica.

Fonts d'energia alternatives

Diversitat de fonts d'energia

4. LA INDÚSTRIA

La indústria

- La indústria és el conjunt d'activitats dedicades a la **transformació de matèries primeres en productes elaborats** (destinats als consumidors) o **semielaborats** (destinats a d'altres indústries).

Història

- **El treball artesà.** Abans del desenvolupament de la indústria, els **artesans** elaboraven els seus productes manualment als tallers, encara que s'ajudaven de les eines pròpies del seu ofici.
- La **industrialització** va començar a mitjan segle XVIII. El treball artesà va ser substituït per la maquinària industrial, primer moguda per l'energia hidràulica i després per màquines de vapor. L'ús de màquines instal·lades en fàbriques va augmentar la rapidesa i l'eficàcia dels processos d'elaboració. Això va fer possible l'**augment de la productivitat**.
  - Les màquines es van instal·lar en **fàbriques** o **factories** situades a les ciutats en utilitzar el carbó com a font d'energia.
- **La indústria actual.** Es caracteritza per l'**automatització** i **sofisticació** dels seus processos, la **reducció de mà d'obra** i la **fabricació de productes cada cop més diversos**.

L'artesanania

La indústria moderna

5. CLASSIFICACIÓ DE LES INDÚSTRIES. L'EMPRESA INDUSTRIAL

Tipus d'indústries

- Les **indústries** presenten característiques diverses i admeten nombroses classificacions.
- Segons la **destinació final del producte**, les indústries poden ser:
  - **Indústries de béns de producció o indústries pesants**: fabriquen productes semielaborats (que no es consumeixen directament), serveixen com a matèria primera d'altres indústries); necessiten grans instal·lacions, molt capital i mà d'obra. Exemple: la siderúrgica o la del ciment.
  - **Indústries de béns d'ús i consum o indústries lleugeres**: fabriquen productes acabats que van destinats directament al mercat i als consumidors; necessiten instal·lacions reduïdes. Exemple: la del calçat.
- Les indústries també es poden classificar **segons el seu nivell tècnic**. Són les **indústries punta**: utilitzen les tecnologies més avançades i recents; requereixen un personal molt preparat i especialitzat i mantenen equips d'investigació nombrosos que comporten invertir molt capital. Exemple: la microelectrònica, les telecomunicacions, la informàtica, etc.

L'empresa industrial

- La unitat bàsica de l'activitat industrial és l'**empresa**. Les empreses poden classificar-se amb criteris diferents:
  - Segons la **dimensió**: petites empreses, empreses mitjanes o grans empreses.
  - Segons l'**organització**: societats limitades o societats anònimes.
  - Segons la **procedència del capital**: públiques o privades.

La concentració empresarial

- Les empreses s'**especialitzen** i s'**agrupen** amb altres de relacionades per fer-se més competitives.

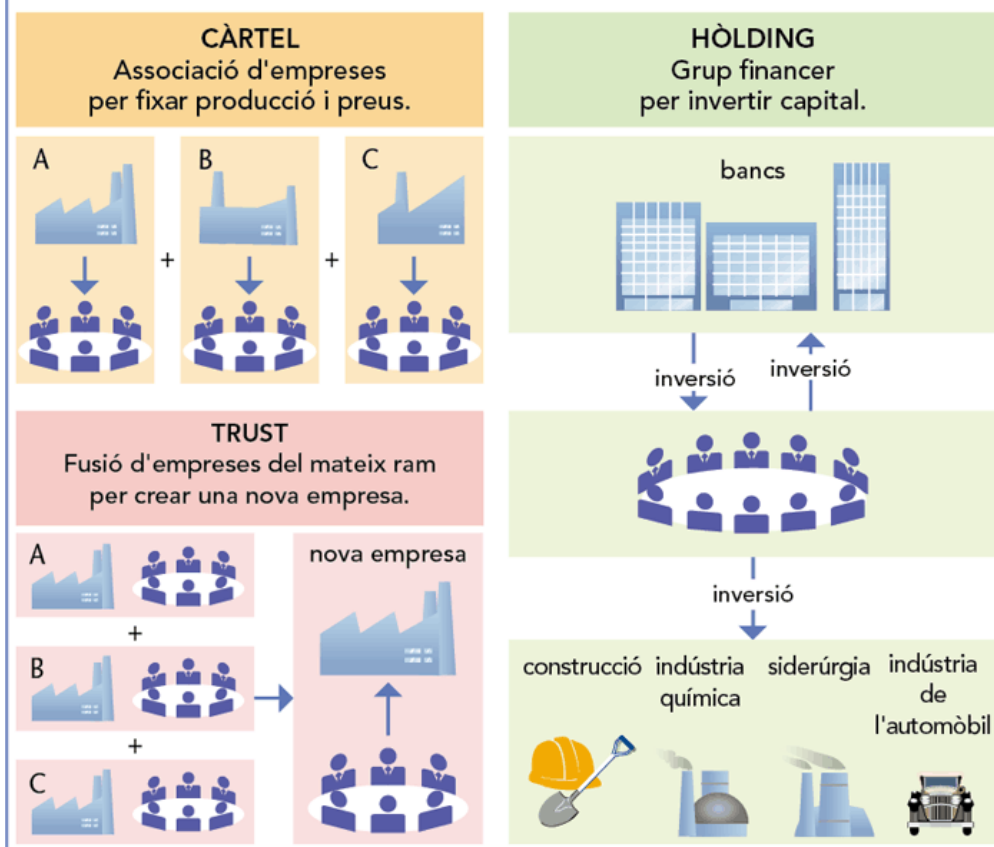
• La concentració de l'empresa industrial pot ser horitzontal o vertical.

- **Concentració horitzontal:** s'uneixen diverses empreses d'un mateix sector, com per exemple l'agrupació d'empreses que exploten el carbó o el petroli.

- **Concentració vertical:** s'agrupen empreses que fabriquen diversos productes d'un mateix sector. Per exemple, en el sector tèxtil s'agrupen empreses de filatures, confecció, etc.

MÈTODES DE CONCENTRACIÓ INDUSTRIAL

6. EL PROCÉS I EL TREBALL INDUSTRIAL

Elements del procés industrial

- El **procés industrial** combina una sèrie d'elements la finalitat dels quals és obtenir un producte industrial.
- Els principals **elements** del procés industrial són els següents:
  - Les **matèries primeres** i les **fonts d'energia**.
  - La **força del treball** (mà d'obra).
  - El **capital** (els diners, les instal·lacions...).
  - La **tecnologia** (maquinària, tècniques i materials).
  - L'**organització de l'empresa** (gestió i organització de la producció).
- Al final del procés s'obté un **producte industrial** que es ven al **mercat**. Quan es ven aquest producte, la diferència entre el cost de producció i el preu de venda són els **beneficis**, una part dels quals es reinverteixen en l'empresa.

La divisió tècnica o social del treball

- Una indústria necessita treballadors que realitzin un treball indispensable per obtenir el producte final, però també unes persones que realitzin treballs de manteniment de les màquines, administració, vendes, etc.

- Aquesta **divisió tècnica del treball** impedeix que el treballador pugui iniciar i acabar el procés productiu per si mateix. En la divisió tècnica del treball es coordina l'actuació d'equips i maquinària.
- La divisió tècnica del treball a l'empresa industrial comporta a la vegada una **divisió social del treball**. En la divisió social del treball s'estableixen jerarquies de comandament i de presa de decisions.

Divisió tècnica del treball

Divisió social del treball

7. LOCALITZACIÓ DE LA INDÚSTRIA AL MÓN

Factors de localització industrial

- Les empreses **busquen les localitzacions millors** per reduir costos, ser més competitives i augmentar els beneficis.
- Les indústries es localitzen a:
  - Algunes indústries mantenen la seva localització tradicional, ja que disposen de bones infraestructures, d'indústries complementàries i de serveis tècnics de tota mena. Seria el cas dels Estats Units i Europa.
  - Les indústries que necessiten molta mà d'obra poc especialitzada se situen freqüentment a països amb mà d'obra barata.
  - Les indústries que requereixen tecnologia i recerca s'instal·len als països amb mà d'obra especialitzada, a prop d'universitats o a parcs tecnològics.

Regions industrials

- Les **regions industrials** principals són:
  - Europa, sobretot la zona que comprèn del Regne Unit al nord d'Itàlia, passant per la conca del Ruhr.
  - Els Estats Units (costa nord-oest i Califòrnia).
  - La Xina, el Japó i el sud-est asiàtic (Corea del Sud...).
  - Altres regions industrials importants es troben a l'Índia, Mèxic, el Brasil, el sud-est d'Austràlia o la República sud-africana.

La indústria al món

